

บทที่ 5

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า ระบบ “ใบแจ้งโทษ” (ทะเบียนประวัติอาชญากร) ของประเทศลาวยังขาดประสิทธิภาพ เพราะข้อมูลเกี่ยวกับทะเบียนประวัติอาชญากรไม่มีความชัดเจน การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญายังไม่เอื้อประโยชน์ให้กับสังคมได้อย่างแท้จริง ปัญหาทั้งหลายเกิดจากการไม่มีระบบกฎหมายที่ชัดเจน และขาดความสนใจในเรื่องข้อมูลของตัวผู้กระทำผิด เช่นสาเหตุการกระทำผิด สถานการกระทำผิดเป็นต้น ตลอดจนการเก็บลายพิมพ์นิ้วมือ หรือการบันทึกที่เห็นรูปพรรณสัณฐาน และประวัติการกระทำผิดที่ผ่านมา

เมื่อพิจารณาถึงระบบทะเบียนประวัติอาชญากรในต่างประเทศอย่างเช่น ประเทศไทยได้มีการเปรียบเทียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่เกี่ยวกับคดี และไม่เกี่ยวกับคดี ที่ทำงานเกี่ยวกับทะเบียนประวัติอาชญากร อย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และหน่วยงานภาครัฐ ส่วนในประเทศฝรั่งเศสจะพบว่ามีกรณีต้นตัว และให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าวถึงขั้นที่ได้บัญญัติกฎหมายกำหนดรูปแบบทะเบียนประวัติอาชญากรเอาไว้อย่างชัดเจนจนอาจกล่าวได้ว่าทะเบียนประวัติอาชญากรในต่างประเทศมีความพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และก้าวไปไกลกว่าประเทศลาวมาก ตลอดจนการให้ความสำคัญกับการกลับคืนสู่สังคมของผู้กระทำผิดดังเช่นประเทศฝรั่งเศสที่มีการลบข้อมูลออกจากทะเบียนประวัติอาชญากรเมื่อเข้าหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนด ในขณะที่ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติล้างมลทินซึ่งจะมีผลบังคับใช้เฉพาะ ทั้งนี้เพราะพระราชบัญญัติล้างมลทินแต่ละฉบับตราขึ้นมาตามความประสงค์ของพระมหากษัตริย์หรือของรัฐ ในขณะที่นั้น โดยฝ่ายนิติบัญญัติจะเป็นผู้ตรากฎหมายล้างมลทินออกมาเฉพาะในช่วงโอกาสสำคัญหรือเหตุการณ์สำคัญของบ้านเมืองเท่านั้น

ดังนั้นในทางปฏิบัติที่ควรจะเป็นสำหรับประเทศลาวก็คือ ควรมีการพัฒนาระบบทะเบียนประวัติอาชญากรให้มีความสมบูรณ์ และทันสมัย โดยเร่งการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้กระทำผิดแต่ละบุคคลที่สมบูรณ์ และถูกต้อง เมื่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีความเข้าใจ และมีการนำทะเบียนประวัติอาชญากรไปใช้อย่างจริงจังแล้ว ก็สมควรอย่างยิ่งที่จะมีการบัญญัติกฎหมายในลักษณะเอื้อต่อการนำทะเบียนประวัติอาชญากรไปใช้ประโยชน์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยต้องเป็นลักษณะเป็นไปในแนวทางเดียวกันทั้งระบบ แต่ที่สำคัญ

ที่สุดควรมีการออกกฎหมายว่าด้วยทะเบียนประวัติอาชญากร โดยกำหนด ระบบ ขั้นตอน รูปแบบ วิธีการบันทึก การออก “ใบแจ้งโทษ” (ทะเบียนประวัติอาชญากร) ทั้งนี้เพื่อเกิดประโยชน์ มีความชัดเจน เป็นธรรมอันเป็นผลดีต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่การพัฒนาระบบชาติด้วย อีกทั้งควรมีกฎหมายกำหนดถึงหลักเกณฑ์การแยกเก็บประวัติในหน่วยงานทะเบียนประวัติอาชญากร ในกรณีที่บุคคลพ้นโทษผู้ที่ได้ผ่านกระบวนการในการพิสูจน์ตัวเอง และกลับตัวเป็นคนดีตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว โดยให้แยกเก็บประวัติออกมาต่างหากอีกสารบบหนึ่ง และไม่ถูกนำมาใช้ในการพิจารณาการสมัครงาน การประกอบอาชีพต่าง ๆ หรือทำธุรกรรมทางนิติกรรมต่าง ๆ เป็นต้น อันเป็นผลกระทบต่อกลุ่มบุคคลพ้นโทษดังกล่าวในการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคต เพื่อให้โอกาสแก่ผู้กระทำผิดได้กลับคืนสู่สังคม เพื่อไม่เป็นการขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนสากลในการไปจำกัดสิทธิของบุคคลพ้นโทษเหล่านั้น

ตามปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนได้มีการแบ่งสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองออกเป็น 2 ประเภทคือ

- สิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง: กล่าวคือ เป็นสิทธิตามธรรมชาติที่มีมาตั้งแต่ดั้งเดิม เป็นสิทธิอันจำเป็นของการดำรงสถานะความเป็นมนุษย์ เช่น สิทธิพื้นฐานของบุคคล สิทธิส่วนบุคคล และทรัพย์สิน สิทธิในการสร้างครอบครัว สิทธิทางการเมือง

- สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม: กล่าวคือเป็นสิทธิที่มีมาแต่ภายหลัง และเป็นสิทธิที่จะทำให้มนุษย์ดำรงอยู่ได้อย่างมีความสุข และสันติ เช่น สิทธิในความมั่นคงทางสังคม และชอบที่จะได้รับผลแห่งสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม สิทธิที่จะมีงานทำอย่างเท่าเทียม

ส่วนสิทธิแห่งความเสมอภาค และความเท่าเทียมกันของมนุษย์โดยปราศจากการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม เป็นสิทธิประการหนึ่งของสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ตามหลักสิทธิมนุษยชนที่รัฐต้องให้การรับรอง และคุ้มครอง เพราะมีความเชื่อมั่นว่าหากมีการละเมิดหรือลดทอนสิทธิดังกล่าวเท่ากับเป็นการทำลายศักดิ์ศรีประจำตัวของบุคคล ซึ่งจักส่งผลให้มนุษย์ไม่สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

จากความคิดในเรื่องกฎหมายธรรมชาติ และสิทธิทางธรรมชาตินี้เองได้วิวัฒนาการมาสู่การจัดทำปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติในที่สุด และการให้คำอธิบายถึงคำว่าสิทธิมนุษยชนก็คงต้องอธิบายจากความคิดในเรื่องของกฎหมายธรรมชาตินี้เอง เมื่อได้มีการประกาศปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแล้ว การส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนได้ทวีความสำคัญมากขึ้นเป็นลำดับ ได้มีความร่วมมือกันทั้งในระดับภูมิภาค และระดับโลก เพื่อพัฒนาบรรดามาตรการและกลไกทั้งในประเทศ และกลไกระดับนานาชาติให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนได้ดำเนินไปอย่างมีระบบในมาตรฐานเดียวกัน หรือใกล้เคียงกัน โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่าง

สำหรับทางด้านองค์การสหประชาชาตินั้นก็ได้นำดำเนินการให้มีการส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามหลักการที่บัญญัติในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนในหลายด้าน โดยเฉพาะข้อตกลงระหว่างประเทศเพื่อนำหลักการของปฏิญญาสากลฯ มาดำเนินการให้สิทธิมนุษยชนได้มีผลเป็นสิทธิตามกฎหมายอย่างเป็นระบบ และเป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วทุกแห่งในโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมือง และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ซึ่งถือเป็นผลงานที่สำคัญยิ่ง และวางรากฐานที่มั่นคงสำหรับการส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในระยะไกล

นอกจากนี้รัฐธรรมนูญลาวยังได้กำหนดให้รัฐบาลต้องส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมกันในด้านของโอกาส และการปฏิบัติในด้านต่าง ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายให้รัฐปกป้องสิทธิ์อิสรภาพ และสิทธิ์ประชาธิปไตยของประชาชน ที่ไม่มีผู้ใดจะล่วงละเมิดได้ ห้ามทุกการกระทำแบบอาชญาสิทธิ์ ข่มขู่ อันจะก่อความเสียหายถึงเกียรติศักดิ์ศรี ร่างกาย ชีวิต จิตใจ และทรัพย์สินของประชาชน แนวความคิด และมาตรการเหล่านี้อยู่ในหมวดที่ 1 ระบอบการเมือง มาตรา 6 แต่ข้อเท็จจริงในปัจจุบันยังคงพบว่า มีกฎหมาย หรือกฎเกณฑ์ หรือระเบียบต่าง ๆ ที่มีลักษณะจำกัดสิทธิในการสมัครเข้าทำงานแก่บุคคลพื้นโทษอันเป็นการไม่ให้โอกาสพวกเขาได้กลับคืนสู่สังคมโดยมีการจำกัดสิทธิมิให้บุคคลพื้นโทษ หรือผู้ที่มีประวัติอาชญากรได้รับโอกาสเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไปอย่างเช่น “คำรัด” ของสำนักงานนายกรัฐมนตรีเลขที่ 82/นย, ลงวันที่ 19 พฤษภาคม 2546 เป็นฉบับใช้ปัจจุบัน มาตรา 39 ข้อ 4 บุคคลที่จะถูกบรรจุเข้าเป็นข้าราชการของประเทศลาวจะต้องมีเงื่อนไขดังต่อไปนี้ “เป็นพลเมืองดี มีคุณสมบัติดี ไม่ถูกศาลประชาชนตัดสินลงโทษตัดอิสรภาพในฐานะกระทำผิดโดยเจตนา ไม่ถูกปฏิบัติวินัยไล่ออกจากกองการจัดตั้งของรัฐ หรือ รัฐวิสาหกิจโดยมีความผิดทางวินัย” นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายที่จำกัดสิทธิบุคคลพื้นโทษ ในการขออนุญาตทำธุรกรรมทาง “นิติกรรม” ต่าง ๆ เช่น ขอเปลี่ยนสัญชาติ หรือขออนุญาตแต่งงานกับคนต่างชาติอีกด้วย เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ประโยชน์ของระบบการบันทึกทะเบียนประวัติอาชญากรต่อบุคคลพื้นโทษ และการคืนสิทธิ (ล้างมลทิน) นอกจากประโยชน์ที่อยู่ในกระบวนการก่อนที่ผู้กระทำความผิดจะพ้นโทษนั้น การรวบรวมทะเบียนประวัติอาชญากรภายหลังจากที่ผู้กระทำความผิดได้รับโทษจากคำพิพากษาจนเสร็จสิ้นแล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อการเก็บรวบรวมหลักฐาน หากนำการล้างมลทินให้แก่บุคคลพื้นโทษที่สามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองเป็นคนดีแล้วนั้น จะถือเป็นการให้โอกาสพวกเขาเหล่านั้นได้อย่างแท้จริง อันเป็นผลดีทั้งต่อตัวผู้ที่ได้รับการล้างมลทินในการได้รับโอกาสกลับคืนสู่สังคม เพราะพวกเขาเหล่านั้นก่อนที่จะได้รับการล้างมลทินเชื่อว่าพวกเขาได้ผ่านกระบวนการในการขัดเกลาจิตใจ และแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้กลับตัวเป็นคนดีแล้ว หากใช้วิธี หลักเกณฑ์ และเงื่อนไขในการล้างมลทินอย่างประเทศฝรั่งเศสดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้นการดำเนินชีวิต

ต่อไปในภายภาคหน้าของพวกเขาจะไม่เป็นภัยต่อสังคม อีกทั้งอาจจะเข้ามาช่วยเหลือสังคมด้วย สังคมก็จะได้อีกคนดีกลับคืนมา

สำหรับบุคคลพันโทชนั้น การกลับเข้าสู่สังคมเดิมจำเป็นต้องปรับสภาพชีวิต และความเป็นอยู่ในระยะเวลาหนึ่งเพื่อการสร้างพลังการต่อสู้สำหรับการดำรงชีวิตโดยปกติในสังคม หันมาประพฤติปฏิบัติตนในกรอบของความถูกต้อง ประกอบอาชีพสุจริต พัฒนาจิตใจให้มีคุณธรรม มีคุณค่า ไม่รู้สึกว่าคุณค่าในสังคม ไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ และสร้างปัญหาให้แก่สังคมอีก แต่เมื่อบุคคลเหล่านี้พันโทชออกมากลายเป็นประชาชนที่ถูกจำกัดสิทธิในสังคมโดยกฎหมาย โดยไม่มีโอกาสที่จะได้รับการปลดปล่อยจากการถูกตราหน้าว่าเป็นคนชั่วร้ายได้เลย ทำให้บุคคลเหล่านั้นมีความรู้สึกว่าคุณค่าในสังคมไม่ใช่ประชาชนคนธรรมดา แต่เป็นพลเมืองชั้นสอง และแม้แต่ญาติพี่น้อง ครอบครัว เพื่อนฝูงก็ตั้งข้อรังเกียจ ขาดการสนับสนุน และการให้โอกาสในการเริ่มต้นชีวิตใหม่ทั้งจากภาครัฐ และเอกชน รวมทั้งสังคมด้วย การปล่อยให้บุคคลเหล่านี้ต้องปรับตัว และช่วยเหลือตัวเองตามแต่อัธยาศัยตามลำพัง ถ้าสามารถปรับตัว ประครองชีวิตได้ด้วยตนเอง สังคมก็จะไม่เดือดร้อน เสียหาย หากไม่สามารถปรับตัวได้ก็จะก่อให้เกิดปัญหาในการกลับมากระทำผิดซ้ำ เป็นภัยต่อสังคมขึ้นอีกได้ อันเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งในการพัฒนาประเทศชาติ การที่รัฐมิได้มีการคำนึงถึง และให้การปฏิบัติต่อบุคคลดังกล่าวเป็นการเฉพาะ เนื่องจากเห็นว่าเป็นบุคคลซึ่งเคยกระทำผิดมาก่อน แต่มุ่งเน้นด้านการปราบปรามมากกว่าการป้องกันแก้ไขปรับปรุง บุคคลพันโทชออกมาแล้วเมื่อมิได้รับการเอาใจใส่เหลียวแล และยังถูกตราหน้าเขาให้มีรอยมลทิน เขาอาจจะกลายเป็นกลุ่มเสี่ยงที่อาจสร้างปัญหา เป็นความเดือนร้อนแก่สังคมต่อไปอย่างไม่จบสิ้น

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการล้างมลทินคือการคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำผิดภายหลังพันโทชแล้ว เนื่องจากทราบไปใด ๆ ที่เกิดจากการกระทำความผิด หรือการลงโทษซึ่งจะเป็นผลร้ายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตให้หมดไป ซึ่งมีผลทำให้บุคคลพันโทชได้รับสิทธิ และความสามารถต่าง ๆ เท่ากับบุคคลทั่วไปที่ไม่เคยกระทำความผิด เปรียบเสมือนเป็นบุคคลที่ไม่เคยกระทำความผิด หรือเคยต้องโทษมาก่อน (โดยให้คงไว้ซึ่งประวัติในทะเบียนประวัติอาชญากร แต่ไม่ให้นำมาพิจารณาในการสมัครงาน หรือทำธุรกรรมใด ๆ) ทั้งนี้เพราะคงไม่เป็นการยุติธรรมที่มลทินหรือตราบาปใด ๆ จะยังคงติดตัวพวกเขาไปตลอดชีวิตหากว่าเขาสามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้แล้ว

การล้างมลทินตามวิธานพันธบัตรฉบับนี้มุ่งเน้นที่จะศึกษาการล้างมลทินในความหมายของการคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำผิด โดยการให้โอกาสแก่บุคคลพันโทช ในการศึกษาเชิงเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายการคืนสิทธิ (ล้างมลทิน) ของลาวในอดีต และปัจจุบัน กฎหมายล้างมลทินของไทย และกฎหมายล้างมลทินของฝรั่งเศส ซึ่งจากการศึกษากฎหมายทั้งสามประเทศดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่ากฎหมายการล้างมลทินของลาวในอดีตได้กำหนดหลักเกณฑ์กลางในการล้างมลทินให้แก่

ผู้กระทำผิดไว้ ดังนั้นเมื่อผู้กระทำผิดมีหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด ผู้กระทำผิดจะได้รับการล้างมลทิน โดยกฎหมายกำหนดสิทธิพระราชปไต่ของพลเมืองลาว ได้ กำหนดรูปแบบในการล้างมลทิน หลักเกณฑ์ และเงื่อนไขของการล้างมลทินรวม ทั้งผลที่ผู้กระทำผิดจะได้รับจากการล้างมลทินไว้

สำหรับกฎหมายการล้างมลทินของลาวในปัจจุบันไม่มีมาตราใดที่บัญญัติเกี่ยวกับ กระบวนการ รูปแบบ หลักเกณฑ์ และเงื่อนไขของการคืนสิทธิ (ล้างมลทิน) เอาไว้ ซึ่งเป็นเหตุให้ บุคคลพ้นโทษนั้นมีตราบาปหรือมลทินติดตัวไปตลอดชีวิต และไม่เป็นการยุติธรรมเลยที่ตราบาป หรือมลทินจะยังคงติดตัวพวกเขา ทั้ง ๆ ที่พวกเขาเหล่านั้นได้พิสูจน์แล้วว่าสามารถแก้ไขปรับปรุง ตัวเองได้แล้ว ดังนั้นจึงควรที่จะคืนสิทธิ (ล้างมลทิน) เพื่อให้เขากลับคืนสู่สังคมได้อย่างไรซึ่ง อุปสรรค ในอันที่จะใช้ชีวิตได้อย่างคนปกติ ซึ่งผลดังกล่าวจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวผู้กระทำผิด ที่ได้รับการล้างมลทิน และก่อให้เกิดผลต่อสังคม และประเทศชาติต่อไป

อย่างไรก็ตาม กฎหมายการล้างมลทินของไทยไม่มีกระบวนการแยกแยะและกลั่นกรอง ผู้กระทำผิดที่สมควรจะได้รับการล้างมลทิน กล่าวคือ กฎหมายการล้างมลทินของไทยจะกำหนดให้ ผู้กระทำผิดทุกคนไม่ว่าจะเป็นบุคคลพ้นโทษ หรือกำลังรับโทษ หรือรับทัณฑ์อยู่ได้รับการล้าง มลทิน โดยไม่คำนึงถึงว่าผู้กระทำผิดคิดนิสัยที่กระทำผิดซ้ำซากหรือไม่ โดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า ผู้กระทำผิดคนนั้นจะต้องพ้นจากโทษ หรือกำลังรับโทษหรือรับทัณฑ์ และจะต้องกระทำความผิด ขึ้นในช่วงระยะเวลาที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับนั้น ๆ กำหนดไว้เท่านั้น ผู้กระทำผิดถึงจะ ได้รับการล้างมลทิน ในขณะที่กฎหมายล้างมลทินของไทยจะมีผลใช้บังคับเฉพาะเป็นกรณี ๆ ไป ประกอบกับเป็นกฎหมายที่มีผลต่อผู้กระทำผิดทุกคน โดยไม่คำนึงว่าผู้กระทำผิดนั้นจะเป็นผู้กระทำ ผิดที่มีความประพฤติดีหรือไม่ สามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้หรือไม่ เป็นผู้กระทำผิดคิดนิสัย หรือไม่ จึงทำให้ผู้กระทำผิดคิดนิสัยที่ไม่สามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองก็มีโอกาสได้รับการล้าง มลทิน กล่าวคือการล้างมลทินในประเทศไทยจะทำออกมาในรูปแบบของพระราชบัญญัติ โดยฝ่าย นิติบัญญัติจะเป็นผู้ตรากฎหมายล้างมลทินออกมาเป็นการเฉพาะตามความประสงค์ของ พระมหากษัตริย์ หรือของรัฐในขณะนั้น ทั้งนี้เนื่องจากแนวความคิดในการคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำ ผิดในประเทศไทยมาจากหลักการอภัยทานความผิดหรือโทษของพระมหากษัตริย์ หรือของรัฐ ทั้ง บุคคลพ้นโทษ และผู้กระทำผิดที่กำลังรับโทษหรือรับทัณฑ์อยู่

ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศส หมวดการล้างมลทินได้ กำหนดวิธีการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำผิดอาญาไว้สองวิธี คือ วิธีการล้างมลทินโดยทางศาล และ วิธีการล้างมลทินโดยผลของกฎหมาย โดยวิธีการทางศาลนั้นจะกำหนดให้ศาลเป็นผู้พิจารณาว่า ผู้กระทำผิดดังกล่าวเป็นบุคคลที่สมควรจะได้รับการล้างมลทินหรือไม่ โดยศาลจะพิจารณาจาก

ความประพฤติกของบุคคลดังกล่าวเป็นหลัก กล่าวคือ บุคคลพันโทไม่หวนไปกระทำความผิดซ้ำอีก ภายในช่วงระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดภายหลังการพ้นโทษ ประกอบกับศาลได้พิจารณาแล้วเห็นว่าผู้กระทำความผิดดังกล่าวเป็นบุคคลที่มีความประพฤติดี และสามารถปรับปรุงแก้ไขตัวเองได้แล้ว ศาลก็จะทำการล้างมลทินให้ แต่ในทางกลับกันถ้าศาลได้พิจารณาแล้วเห็นว่าบุคคลพันโทเป็นบุคคลที่ไม่สมควรจะได้รับการล้างมลทิน กล่าวคือเป็นบุคคลไม่ดีไม่สามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้ ศาลก็จะไม่ทำการล้างมลทินให้ ส่วนวิธีการล้างมลทินโดยผลของกฎหมายตามมาตรา 784 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของฝรั่งเศสได้กำหนดให้ผู้กระทำความผิดอาญาได้รับการล้างมลทินโดยอัตโนมัติทันทีที่ผู้กระทำความผิดมีหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษตามคำพิพากษาลงโทษจนครบถ้วนแล้ว และจะต้องไม่หวนกลับไปกระทำความผิดอีกภายในช่วงระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดภายหลังพ้นโทษ และเมื่อผ่านพ้นช่วงระยะเวลาดังกล่าว ประกอบกับผู้กระทำความผิดได้ยื่นคำร้องขอล้างมลทินผู้กระทำความผิดจะได้รับการล้างมลทินโดยผลของกฎหมายทันที โดยที่ผู้กระทำความผิดไม่ต้องถูกศาลไต่สวนก่อน ไม่เหมือนกับวิธีการล้างมลทินโดยทางศาล แต่อย่างไรก็ตาม ระยะเวลาในการพิสูจน์ผู้กระทำความผิดไต่สวนนานกว่าวิธีการล้างมลทินโดยทางศาลทั้งนี้เพราะวิธีการนี้ไม่มีกระบวนการในการกลั่นกรองผู้กระทำความผิด เหมือนกับวิธีการล้างมลทินโดยทางศาล

จากรูปแบบดังกล่าวทำให้กฎหมายล้างมลทินของประเทศฝรั่งเศส มีหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิดที่ชัดเจน และแน่นอน รวมทั้งมีกระบวนการในการกลั่นกรองผู้กระทำความผิดที่สมควรได้รับการล้างมลทินอย่างแท้จริง ซึ่งมีผลทำให้กฎหมายล้างมลทินของประเทศฝรั่งเศสสามารถนำมาใช้ในการคืนสิทธิ และนำบุคคลพ้นโทษกลับคืนสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำมาใช้ในการแก้ปัญหาคาหวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำ และปัญหาอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ ซึ่งผลดังกล่าวก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวผู้กระทำความผิดที่ได้รับการล้างมลทิน และก่อให้เกิดผลต่อสังคมและประเทศชาติต่อไป ดังนั้น จากระบบของประเทศฝรั่งเศสดังกล่าว จึงควรมานำมาพิจารณาปรับใช้กฎหมายฉบับปัจจุบันของประเทศไทยได้ตามสมควร

5.2 ข้อเสนอแนะ

เพื่อบรรลุผลสูงสุดในการส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในสังคมลาว และเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน ภาคส่วนเกี่ยวข้อง และเป็นผลดีต่อตัวผู้กระทำความผิด กลุ่มบุคคลพ้นโทษ รวมทั้งเป็นผลดีต่อสังคม และประเทศชาติ จะต้องมีการพัฒนาปรับปรุงกลไกหลายด้านดังนี้

5.2.1 สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นกับระบบ ทะเบียนประวัติอาชญากร ในประเทศลาวนั้น จากการศึกษาสามารถประมวลเป็นข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาได้ดังนี้

ก. ควรมีการบัญญัติกฎหมายกลาง ว่าด้วยทะเบียนประวัติอาชญากร ที่กำหนดรูปแบบ และโครงสร้างของระบบทะเบียนประวัติอาชญากรอย่างชัดเจน โดยเฉพาะรูปแบบของข้อมูลในทะเบียนประวัติอาชญากร ควรกำหนดให้ครอบคลุมทั้งกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตั้งแต่ภาคส่วนการสืบสวน-สอบสวน ฟ้อง พิพากษา และบังคับโทษ อีกทั้งควรมีบทบัญญัติของกฎหมายที่อนุญาตให้ผู้กระทำความผิดสามารถตรวจสอบข้อมูลในทะเบียนประวัติอาชญากรได้ และมีสิทธิคัดค้านข้อมูลในทะเบียนประวัติอาชญากรที่ไม่ถูกต้องกับความจริง

ข. ควรมีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรแห่งชาติ เพื่อทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลทั้งหมดของผู้ต้องหาหรือผู้กระทำผิด เริ่มตั้งแต่ขั้นสืบสวน-สอบสวน ฟ้องร้อง พิจารณาพิพากษา บังคับโทษ ในระบบควรมีการเก็บลายพิมพ์นิ้วมือ รูปพรรณสัณฐาน และประวัติการกระทำความผิดไว้ด้วย โดยกำหนดให้ศูนย์ดังกล่าวเป็นศูนย์ข้อมูลกลางรับผิดชอบในกระบวนการจัดเก็บข้อมูล เปิดเผยข้อมูลที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาทุกหน่วยงาน และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสนับสนุนหรือประสานงานด้านการเปิดเผยข้อมูลกับหน่วยงานหรือองค์กร และบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือในกรณีที่บุคคลพ้นโทษที่ได้รับการคืนสิทธิ (ล้างมลทิน) ก็ให้ทำหน้าที่แยกสารบบของกลุ่มบุคคลดังกล่าวไว้ต่างหาก ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่มีความชัดเจน และเป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้กระทำผิด เนื่องจากประวัติทั้งหมดของผู้กระทำผิดทุกคนจะปรากฏอยู่ที่ศูนย์ข้อมูลกลาง อีกทั้งยังเป็นข้อมูลที่มีความชัดเจน เทียบเท่า ครอบคลุม เพื่อที่บุคคลที่เกี่ยวข้องอาจจะรับพิจารณาหรือได้รับการพิจารณาในการเข้าทำงาน หรือทำธุรกรรมทาง “นิติกรรม” ต่าง ๆ เพราะงานบางอย่างก็จะพิจารณาถึงสถานการณ์กระทำผิด และสาเหตุการกระทำผิด กล่าวคือผู้กระทำผิดที่ได้กระทำผิดในสถานเบา หรือไม่ได้เจตนากระทำผิดเป็นต้น ซึ่งในกรณี “ใบแจ้งโทษ” (ทะเบียนประวัติอาชญากร) ของลาวในปัจจุบันนี้ ไม่มีปรากฏชัดเจนถึงสาเหตุและสถานการณ์กระทำผิดเอาไว้ ส่วนในกรณีของประเทศไทย และประเทศฝรั่งเศส ก็ไม่ปรากฏไว้เช่นกัน ซึ่งในกรณีนี้เห็นว่า ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อกลุ่มบุคคลพ้นโทษบางกลุ่ม และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องที่ควรจะต้องรู้ถึงประวัติที่ชัดเจนของตัวบุคคลพ้นโทษนั้น ๆ หากเขาได้อนุญาตให้เปิดเผยข้อมูลของเขาแล้ว โดยในกรณีของประเทศไทย และประเทศฝรั่งเศสก็จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเสียเป็นส่วนมาก ซึ่งเป็นสิ่งที่ดี แต่ไม่ครอบคลุมทั้งหมด จึงทำให้ผู้กระทำผิดทุกคนถูกตั้งกมัตัดสินเป็นมาตรฐานเดียวกันหมดว่าเป็นคนที่ประพฤติชั่ว และไม่ได้รับการเหลียวแล

ค. ควรกำหนดกฎหมายกลางที่มีผลเป็นการทั่วไปในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำผิดในประเทศลาว เพื่อให้กฎหมายล้างมลทินเป็นเอกภาพ และมีผลบังคับใช้ตลอดไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำผิดที่ชัดเจน และแน่นอนตายตัว รวมทั้งเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้กระทำผิดได้รับการล้างมลทินอย่างเท่าเทียมกัน ภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกัน รวมทั้งมีกระบวนการในการกลั่นกรองผู้กระทำผิดที่สมควรจะได้รับการล้างมลทินอย่างแท้จริง อีกทั้งยังเป็นการปฏิบัติต่อหลักสิทธิมนุษยชนสากลในการไม่ไปจำกัดสิทธิบุคคลพื้นโทษหากเขาได้รับการกลั่นกรอง และแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้แล้ว กฎหมายการล้างมลทินควรจะมีขอบเขตดังนี้

ค. (1) ผู้กระทำผิดที่จะได้รับการล้างมลทินตามกฎหมายนี้จะต้องเป็นผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้ว และจะต้องเป็นผู้กระทำผิดที่สามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้แล้วเท่านั้น กล่าวคือผู้กระทำผิดที่จะได้รับการล้างมลทินจะต้องไม่หวนไปกระทำความผิดซ้ำอีกภายในช่วงระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้เพราะไม่เป็นการยุติธรรมที่จะยังคงมีมลทินหรือตราบาปติดตัวไปตลอดชีวิต และเพื่อให้ผู้กระทำผิดที่สามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้แล้วเท่านั้นกลับคืนสู่สังคม ส่วนผู้กระทำผิดติดนิสัยที่ไม่สามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้ ไม่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน เพราะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ใด ๆ ต่อกลุ่มบุคคลดังกล่าว และต่อสังคมด้วย

ค. (2) กำหนดกระบวนการในการแยกแยะ และกลั่นกรองผู้กระทำผิดที่สมควรจะได้รับการล้างมลทิน โดยการใช้ระยะเวลาเป็นเครื่องมือในการพิสูจน์เพื่อล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำผิด เมื่อผู้กระทำผิดได้รับการฝึกอบรม บำบัด ฟื้นฟู ครอบคลุมหลักเกณฑ์ในการประเมินผลแล้ว ควรจัดให้มีการออกหนังสือรับรองความประพฤติแก่ผู้ต้องโทษภายหลังพ้นโทษ โดยอาจจะออกหนังสือรับรองดังกล่าวไว้กับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ติดตามผลของบุคคลพ้นโทษด้วย ทั้งนี้หลักฐานดังกล่าวอาจใช้เป็นประโยชน์ในการยืนยันเพื่อสร้างความมั่นใจ และให้เกิดความเชื่อมั่นต่อตัวบุคคลพ้นโทษ ในทางเดียวกัน ควรจัดหน่วยงานขึ้นเพื่อทำหน้าที่ติดตามผลของบุคคลพ้นโทษ โดยไม่ให้มีการเปิดเผยประวัติของพวกเขาออกไปในวงกว้างมากเกินไป อันไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน และผลรับของงานด้วย

ค. (3) ควรกำหนดกฎหมายกลาง โดยมีหลักเกณฑ์ เงื่อนไข รวมถึงระยะเวลาในการให้ผู้กระทำผิดได้รับล้างมลทินไว้อย่างชัดเจน และปฏิบัติใช้เป็นการทั่วไป กล่าวคือเป็นการล้างมลทิน "โดยผลของกฎหมาย" โดยอัตโนมัติ

ง. ควรมีกฎหมายกำหนดถึงหลักเกณฑ์การแยกเก็บประวัติในหน่วยงานทะเบียนประวัติอาชญากร ในกรณีที่บุคคลพ้นโทษผู้ที่ได้รับการล้างมลทิน โดยได้ผ่านกระบวนการในการพิสูจน์ตัวเอง และกลับตัวเป็นคนดีตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว (ในกรณีการล้างมลทินโดยผลของ

กฎหมาย) โดยให้แยกเก็บประวัติออกมาต่างหากอีกสารบบหนึ่ง และไม่ให้ข้อมูลดังกล่าวถูกนำมาใช้ในการพิจารณาการสมัครงาน การประกอบอาชีพต่าง ๆ หรือทำธุรกรรมทางนิติกรรมต่าง ๆ เป็นต้น ทั้งนี้ข้อมูลตามประวัติเดิมควรใช้เพียงกับผู้ที่เคยได้รับการล้างมลทินไปแล้ว หากได้หวนกลับมาทำผิดอีก จึงต้องมีประวัติเดิมในการกระทำผิดประกอบการพิจารณาของกระบวนการยุติธรรม

จ. นอกจากมาตรการทางกฎหมายแล้วรัฐควรจัดให้มีมาตรการอื่น ๆ ดังนี้:

จ. (1) ควรมีการส่งเสริมให้ความรู้แก่ประชาชนเรื่องสิทธิมนุษยชนควบคู่ไปกับการประชาสัมพันธ์ การกิจ หรือแสดงให้เห็นถึงตัวอย่างในการแก้ไขฟื้นฟูนักโทษที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลพ้นโทษ (โดยอาจจะจัดทำออกมาเป็นหนังสือ หรือทำเป็นบทละคร)

จ. (2) ควรมีการส่งเสริมสนับสนุน และจัดสรรงบประมาณเพื่อการสงเคราะห์บุคคลทั้งในขณะที่กำลังรับโทษ และเมื่อพ้นโทษแล้ว ทั้งในด้านการศึกษา การฝึกหัดวิชาชีพ และการจัดหางาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทั่วถึง

จ. (3) ภาครัฐต้องเพิ่มกระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติทั้งแก่เจ้าหน้าที่ และสังคมโดยสร้างความเข้าใจ ให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน กล่าวคือ หันมาให้การสงเคราะห์ ฝึกอบรม จัดกิจกรรม ให้โอกาส ช่วยเหลือพวกเขา ฯลฯ

จ. (4) ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการประเมินสภาพปัญหา และติดตามผลบุคคลพ้นโทษโดยทวนกลับ ไม่ให้เปิดเผยประวัติต่อสาธารณะชนในวงกว้าง ส่วนวิธีการการติดตามนั้นอาจทำให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ของประเทศลาว